नेपाल सरकार

संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय

आ.व.२०७४/७५ को वार्षिक प्रगति समीक्षा तथा मन्त्रालयस्तरीय विकास समस्या समाधान समिति (MDAC) को बैठक

२०७५ भाद्र ३ गते

नीता पोखरेल अर्याल
सह-सचिव
संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय

प्रस्तुतीकरणको खाका

- मन्त्रालय र अन्तर्गतका निकायहरुका बजेटको श्रोत र खर्चको स्थितिः
- चौधौं योजनाको नतिजा खाका वमोजिमको प्रगतिः
- कार्यक्रम तथा आयोजनाहरुको समग्र प्रगति स्थितिः
- राष्ट्रिय गौरवका र अन्य आयोजनाहरुको आयोजनागत प्रगतिः
- नेपाल सरकारको नीति तथा कार्यक्रम र बजेट वक्तव्यको कार्यान्वयन प्रगति
- अघिल्लो MDAC निर्णयको प्रगतिः
- बेरुजु र गुनासो फछ्यौंटको अवस्थाः
- मन्त्रालयको प्रमुख उपलब्धीहरुः

आ.ब. २०७४/७५ मा बजेट व्यवस्था

	(रु. हजारमा)
चालू बजेट	३,८७,०२,८३
पुँजीगत बजेट	१,२२,३०,८१
वित्तिय व्यवस्था	१९,३३,९०,००
जम्मा	२४,४३,२३,६४

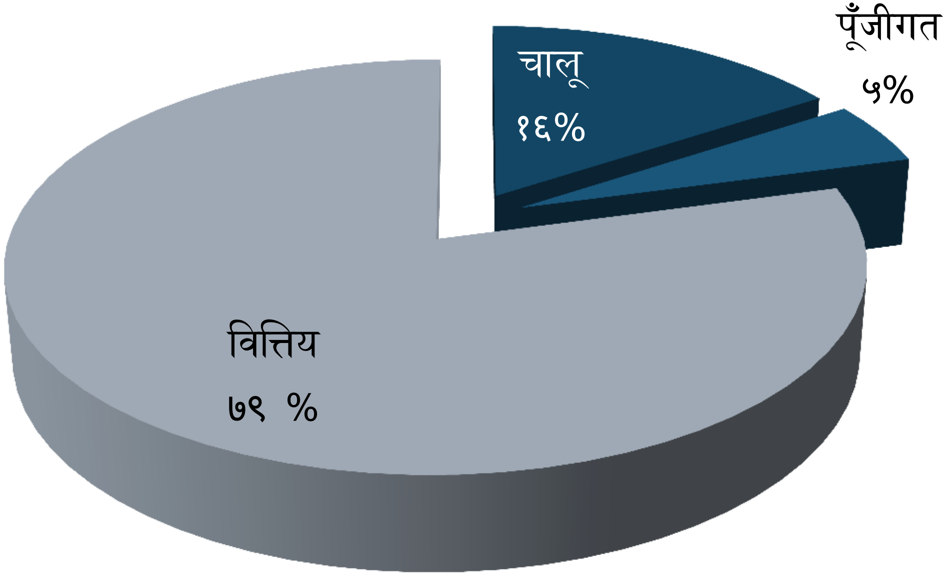

मन्त्रालयको बजेटको स्रोतहरु

	(रु. हजारमा)
नेपाल सरकार	रु. ११,९५,३१,८१
वैदेशिक अनुदान	रु. २,०९,३५,६७
वैदेशिक ऋण	रु. १०,३८,५६,१६
जम्मा	रु. २४,४३,२३,६४

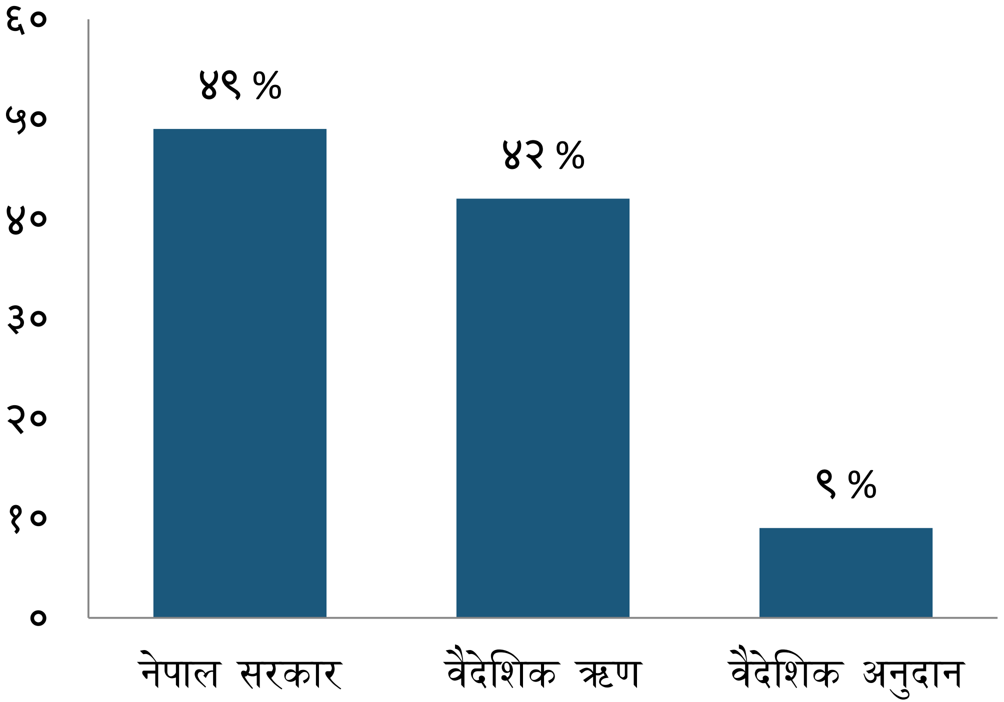

प्राथमिकता प्राप्त आयोजना/कार्यक्रमको संख्या

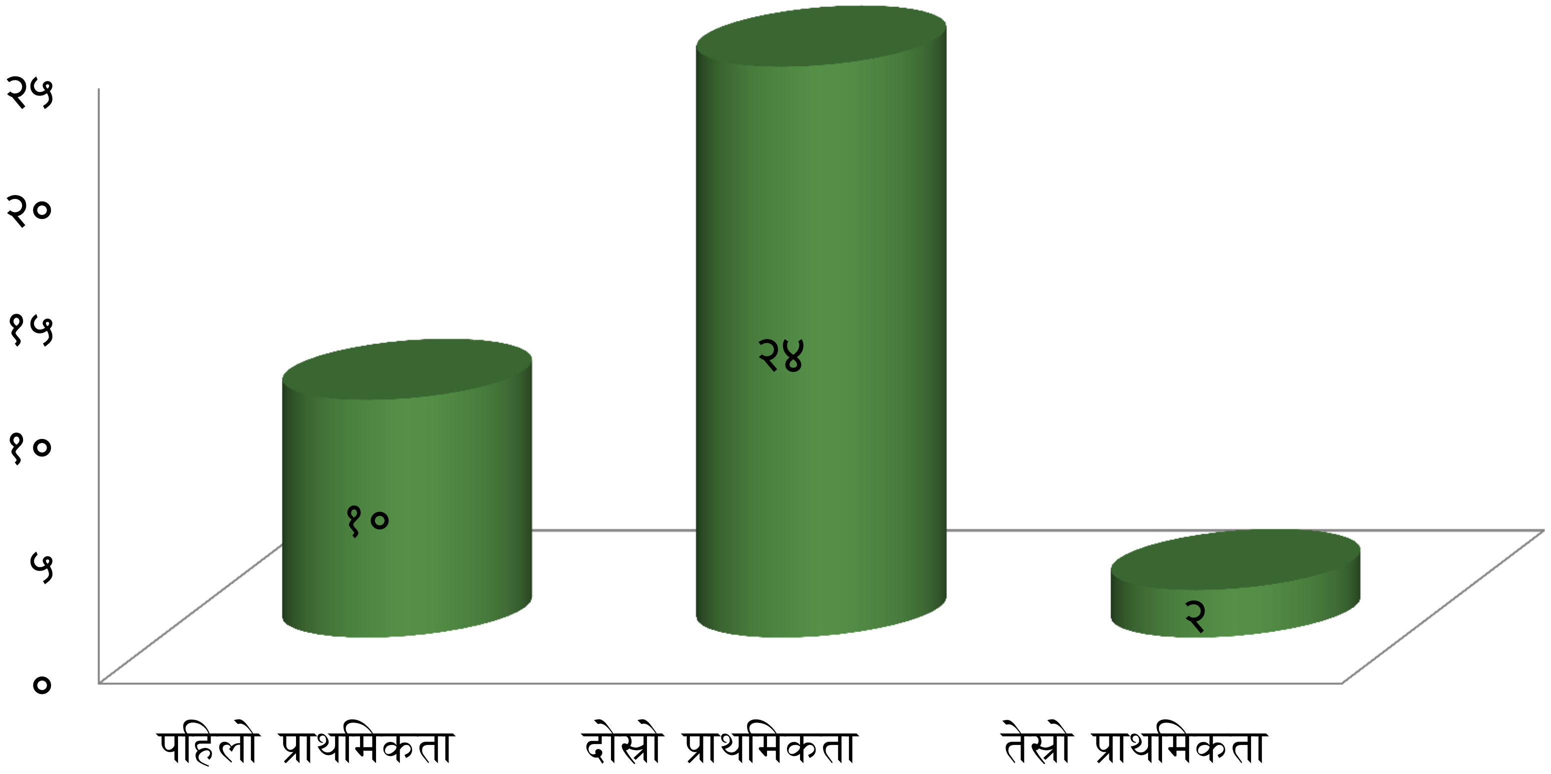

कार्यक्रम तथा आयोजनाहरुको समग्र भौतिक प्रगति स्थिति:

प्राथमिकताक्रम	८० % भन्दा माथि प्रगति भएका	५० % देखि ८० % सम्म प्रगति भएका	५० % भन्दा कम प्रगति भएका	जम्मा
पहिलो (P1)	६	२	२	१०
दोस्रो (P2)	२०	३	१	२४
तेस्रो (P3)	२	-	-	२
जम्मा	२८	५	३	३६

चौधौं योजनाको नतिजा खाकाको प्रगति
(Result Framework)

सूचक	एकाई	आधारवर्ष २०७२/७३	लक्ष्य			प्रगति		
			२०७३/७४	२०७४/७५	२०७५/७६	२०७३/७४	२०७४/७५	२०७५/७६
पर्यटन आगमन	संख्या	७०१०००	८०००००	१००००००	१२०००००	७५३००२	९४००००	
औसत बसाई	दिन	१२.४	१३.५	१४	१५	१३.४	१३	
विदेशी मुद्रा आर्जन	अमेरिकी डलर (लाखमा)	४९७८	५९४०	८००४	१०८००	५१००	६२००	
प्रति पर्यटक प्रतिदिन खर्च	अमेरिकी डलर	५३	५५	५८	६०	५३	५४	
रोजगारी सिर्जना	संख्या	९००००	२५०००	४००००	४५०००	९५०००	१२००००	
बाह्रै महिना संचालन हुने विमानस्थल	संख्या	२५				२५	२७	

पहिलो प्राथमिकता प्राप्त (P1) कार्यक्रमहरुको प्रगति

(रु.हजारमा)

सि. नं.	ब.उ.शि.नं.	आयोजना/कार्यक्रम	बार्षिक बजेट	वार्षिक प्रगति (%)	
				भौतिक	वित्तिय
१.	३२५१०६	पर्यटन पूर्वाधार विकास कार्यक्रम	६७२१९५	९०.७९	६८.३५
२.	३२५१११	पुरातात्विक स्थल संरक्षण आयोजना	३१९३२९	८१.८६	९५.१४
३.	३२५११२	विश्व सम्पदा क्षेत्र संरक्षण आयोजना	१९६८२	१००	६७.४६
४.	५०११०१-५	नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण	१३०८०००	७४.१०	५९.६२
५.	३२५१२२	यातायात(हवाई)आयोजना तयारी सुविधा	१५२८०२	१००	९९.७३
६.	५०११७९	पोखरा क्षेत्रीय अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल	५००००००	३३.३४	३३.३४
७.	५०११८०	दोश्रो अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल, निजगढ	१५०००००	३९.४४	७.६१
८.	३२५११४-३	बृहत्तर जनकपुर क्षेत्र विकास परिषद्	५००००	८४.७६	८३.३३
९.	३२५११५-३	पशुपति क्षेत्र विकास कोष	४४४१७५	६४.९६	२९.६७
१०.	३२५११६	लुम्बिनी विकास कोष	७१९४००	१००	९८.९३

दोस्रो प्राथमिकता प्राप्त (P2) कार्यक्रमहरुको प्रगति

(रु.हजारमा)

सि. नं.	ब.उ.शि.नं.	आयोजना/कार्यक्रम	बार्षिक बजेट	वार्षिक प्रगति(%)	
				भौतिक	वित्तिय
१	३२५०११	संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय	२२६८७४	७२.१९	३४.४७
२	३२५०१२	पर्यटन कार्यालयहरु - ७ वटा	३९६२२	८७.९०	८९.०१
३	३२५०१३	पुरातत्व विभाग	२७९६८९	९३.४	९०.८६
४	३२५०१४	राष्ट्रिय अभिलेखालय	४९८१४	१००	८८
५	३२५०१५	राष्ट्रिय संग्रहालय	४२५०५	१००	७५.४७
६	३२५०१६	राष्ट्रिय कला संग्रहालय	१३७३१	१००	९९
७	३२५०१७	क्षेत्रीय संग्रहालयहरु	५३०२३	१००	५९.५१
८	३२५०१८	संग्रहालयहरु (जातिय संग्रहालयहरु समेत)	७६२४९	८१.५७	५३.४०
९	३२५०१९	ऐतिहासिक दरबारहरु	१०६०११	९३.२१	६१.१८
१०	३२५०२०	केन्द्रीय सांस्कृतिक सम्पदा संरक्षण प्रयोगशाला	१४३७५	१००	८४.११

दोस्रो प्राथमिकता प्राप्त (P2) कार्यक्रमहरुको प्रगति....

(रु.हजारमा)

सि. नं.	ब.उ.शि.नं.	आयोजना/कार्यक्रम	बार्षिक बजेट	वार्षिक प्रगति (%)	
				भौतिक	वित्तिय
११	३२५०२१	नेपाल प्रतिलिपि अधिकार रजिष्ट्रारको कार्यालय	११११५२	१००	९०.२४
१२	३२५०२२	नारायणहिटी दरबार संग्रहालय	१०९८३६	८२.८४	८२.८४
१३	३२५०२३	स्मारक संरक्षण तथा दरबार हेरचाह कार्यालय	७९०१	१००	७७.७२
१४	३२५०२४	पर्यटन विभाग	१४७६८९	८०.०७	८३.४२
१५	३२५०२५	भाषा आयोग	९९७०६	१००	७२.८४
१६	३२५१०२	नेपाल पर्यटन तथा होटल व्यवस्थापन प्रतिष्ठान	२८५९३	९७.९८	८९.६
१७	३२५१०८	दक्षिण एशिया पर्यटन विकास कार्यक्रम (मन्त्रालय) पूर्वाधार	४५८२१४	५७.६३	५.६८
१८	३२५११३	संस्कृति प्रवर्द्धन कार्यक्रम	६९२२५८	७४.३५	९५.०९
१९	३२५११८	नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठान	१२००००	९५.९२	९४.०८

दोस्रो प्राथमिकता प्राप्त (P2) कार्यक्रमहरुको प्रगति

(रु.हजारमा)

सि. नं	ब.उ.शि.नं.	आयोजना/कार्यक्रम	बार्षिक बजेट	वार्षिक प्रगति (%)	
				भौतिक	वित्तिय
२०	३२५११९	नेपाल ललितकला प्रज्ञा प्रतिष्ठान	५००३१	८०	८०
२१	३२५१२०	नेपाल संङ्गित तथा नाट्य प्रज्ञा प्रतिष्ठान	६०११७	९४	९२.७
२२	३२५१२१	इच्छुक सांस्कृतिक प्रतिष्ठान	३९१२	९९.८	१००
२३	५०११३६	हवाई यातायात क्षमता अभिवृद्धि (ATCEP)	४३११०००	९०.००	८६.५
२४	५०११६१	दक्षिण एशिया पर्यटन पूर्वाधार आयोजना (गौतमबुद्ध अन्तराष्ट्रिय विमानस्थल आयोजना)	७२२००००	८०.८८	६६.६३

तेस्रो प्राथमिकता प्राप्त (P3) कार्यक्रमहरुको प्रगति

(रु.हजारमा)

सि. नं.	ब.उ.शि.नं.	आयोजना/कार्यक्रम	बार्षिक बजेट	वार्षिक प्रगति (%)	
				भौतिक	वित्तिय
१.	३२५१०४-३	पर्वतीय पर्यटन तथा पर्यटन प्रबर्द्धन आयोजना	१४७७९	१००	७५.३४
२.	३२५११७-३	सांस्कृतिक संस्थान	९७००	१००	१००

आ.व. २०७४/७५ को समग्र खर्च स्थिति:

	संशोधित बजेट	खर्च
चालू	३९१०९८१३६३	२६२८२४६६२८
पूँजीगत	१२२३०८१०००	८८३८६३३३२.३
वित्तिय	२८१३९००००००	९३७३००००००
जम्मा	३३२७३०६२३६३	१२८८५१०९९६०

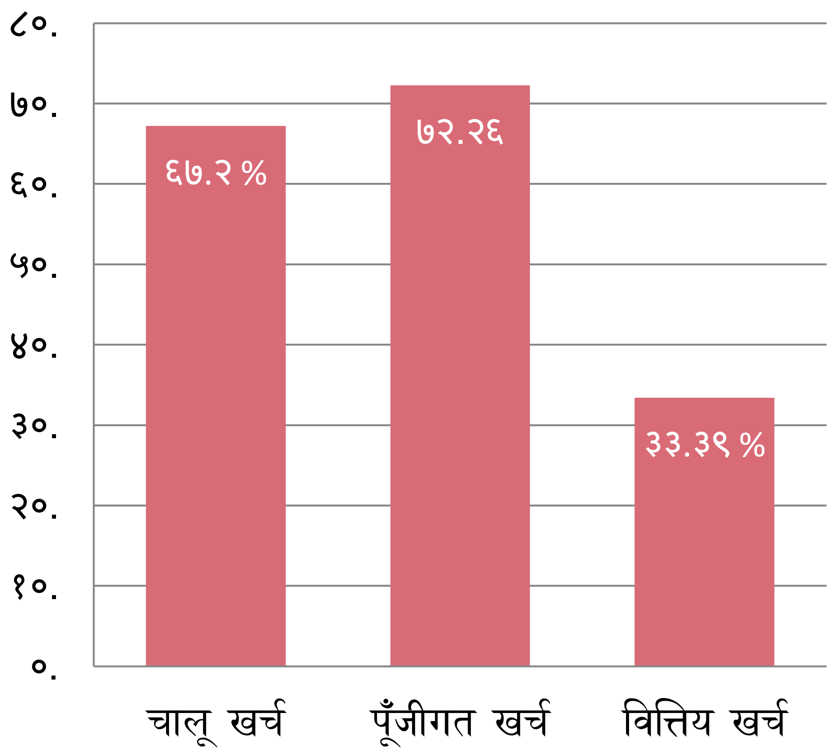

राष्ट्रिय गौरवका आयोजनाहरूको प्रगति स्थिति

क्र.सं.	कार्यक्रम/ आयोजना	कुल बजेट	आ.व. २०७४/७५ को बजेट	आ.व. ०७४/७५ को प्रगति (%)		हालसम्मको प्रगति (%)		मुख्य समस्याहरु	समाधानका प्रयासहरु
				भौतिक	वित्तीय	भौतिक	वित्तिय		
१.	लुम्बिनि विकास कोष	६ अर्व १० करोड	७१ करोड ९४ लाख	१००	९९	८०	८०	• जनशक्तिको अभाव, • अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिबद्धता अनुरुप स्रोत प्राप्त नभएको, • स्थानीयको सहयोग जुटाउन नसकेको,	• पदपूर्तिको लागि लोक सेवा आयोगमा लेखी पठाएको,
२.	पशुपति क्षेत्र विकास कोष	२ अर्व ३ करोड	४४ करोड ४१ लाख	६५	३०	४०.२२	४०.२२	• दक्ष जनशक्तिको अभाव, • मासिक पर्ने मेला, पर्व आदिका कारण काममा बाधा, • परम्परागत निर्माण सामग्रीको कठिनाई,	• संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण गरिएको, • सेवा करारको प्रकृया अगाडि बढाइएको,

राष्ट्रिय गौरवका आयोजनाहरूको प्रगति स्थिति

क्र.सं.	कार्यक्रम/ आयोजना	कुल बजेट	आ.व. २०७४/७५ को बजेट	आ.व. ०७४/७५ को प्रगति प्रतिशत (%)		हालसम्मको प्रगति (%)		मुख्य समस्याहरु	समाधानका प्रयासहरु
				भौतिक	वित्तीय	भौतिक	वित्तिय		
३.	दोस्रो अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल निजगढ	१२० अर्व	१ अर्व २ करोड	३९.४४	७.६१	३९.४४	१७.६२	• निर्माण Modality तय हुन नसक्नु, • आयोजनाको लागि पूर्व तयारी हुन नसक्नु	• DPR को लागि RFP माग भएको , • EIA प्रतिवेदन स्वीकृत भएको
४.	पोखरा क्षेत्रीय अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल		४ अर्व ५३ करोड	३३.३४	३०.०४	१५.००	३०.०४	• First disbursement दिन नितिगत ढिलाई	• आयोजनाको Design, Review and Supervision Consultact संग सम्झौता भई कार्य प्रारम्भ गरेको । • निर्माण कार्य द्रुत रुपमा सुचारु गरिएको

राष्ट्रिय गौरवका आयोजनाहरूको प्रगति स्थिति

क.सं.	कार्यक्रम/ आयोजना	कुल बजेट	आ.व. २०७४/७५ को बजेट	आ.व. ०७४/७५ को प्रगति प्रतिशत (%)		हालसम्मको प्रगति (%)		मुख्य समस्याहरु	समाधानका प्रयासहरु
				भौतिक	वित्तीय	भौतिक	वित्तिय		
५.	गौतमबुद्ध अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल		१३ अर्व ६१ करोड	८०.८८	१००	५०.००	६६.६३	• आयोजनाको अवधि १५ जुन २०१८ सम्म भएको तर सो अवधिमा कार्य सम्पन्न हुन नसकेको।	• दोश्रो पटक म्याद थप (२८ June २०१९ सम्म) तथा आवश्यक समन्वय गर्ने कार्यहरु गरिएको

कार्यक्रम/आयोजनागत प्रगति स्थितिः

क.सं.	कार्यक्रम/ आयोजना	आ.व. २०७४/७५ को प्रगति (%)		सम्पादित मुख्य कार्यहरु	मुख्य समस्याहरु	समाधानका प्रयासहरु
		भौतिक	वित्तिय			
१.	बृहत्तर जनकपुर क्षेत्र विकास परिषद्	८४.७६	८३.३३	• सम्झौता अनुसार उपभोक्ता समितिहरुमार्फत कार्य भइरहेको ।	निकासा ढिलो प्राप्त हुने गरेकोले समयमा भुक्तानी दिन नसक्दा काममा ढिलाई हुने	समयमा बजेट निकासाको लागि प्रकृया बढेको ।
२.	भाषा आयोग	१००	७२.८४	• केन्द्रिय स्तरमा भाषा सम्बन्धी गोष्ठी सम्पन्न । • आयोगका लागि आवश्यक कार्यालय सामाग्रीहरुको खरिद गरिएको। • मातृभाषाको स्तर पहिचानको लागि कार्य प्रारम्भ गरिएको ।	भाषा आयोगको कार्यालय भवनको लागि शिक्षा विभाग अन्तर्गत रहेको १० रोपनी जग्गा प्राप्त गर्न निर्णयको लागि शिक्षा मन्त्रालयमा पठाईएको भए तापनि निर्णय हुन नसकेको ।	निर्णय छिटो गराउन सम्बन्धित निकायलाई अनुरोध गरिएको।

कार्यक्रम/आयोजनागत प्रगति स्थिति:

क्र.सं.	कार्यक्रम/ आयोजना	आ.व. २०७४/७५ को प्रगति (%)		सम्पादित मुख्य कार्यहरु	मुख्य समस्याहरु	समाधानका प्रयासहरु
		भौतिक	वित्तिय			
३.	नेपाल पर्यटन तथा होटल ब्यवस्थापन प्रतिष्ठान	९७.९८	८९.६	• बहुवर्षिय कार्यक्रम अन्तर्गत चार तलाको भवन निर्माण कार्य भइरहेको र प्लास्टर टायल तथा मार्वल र रंगरोगन जस्ता फिनिसिङका कार्यहरु भइरहेको। • आन्तरिक स्रोत सहित ३३६९ जनालाई तालिम प्रदान गरिएको।	नभएको ।	
४.	दक्षिण एसिया पर्यटन पूर्वाधार विकास कार्यक्रम (३२५१०८) मन्त्रालय)	५७.६३	५.६८	• १६ वटा E-Vehicle खरिद गरिएको • भैरहवा भन्सारमा २ वटा ठुला बस आइपुगेको। • ३ वटा बस कोलकत्तामा आइपुगेको । • विद्युतीय गाडी चार्जिङ गर्न सोलार पावरप्लान्ट निर्माणको क्रममा रहेको ।	९ महिनासम्म भारतमा परीक्षण गरेपछि मात्र नेपाल भित्रिने हुनाले११ वटा इ सवारी साधनको भुक्तानी गर्न नसकिएको ।	सम्बन्धित आपूर्तिकर्तासंग छिटो कार्य सम्पन्न गर्न पत्राचार गरिएको।

कार्यक्रम/आयोजनागत प्रगति स्थितिः

क्र.सं.	कार्यक्रम/ आयोजना	आ.व. २०७४/७५ को प्रगति (%)		सम्पादित मुख्य कार्यहरु	मुख्य समस्याहरु	समाधानका प्रयासहरु
		भौतिक	वित्तिय			
५.	संस्कृति प्रबर्द्धन कार्यक्रम	७४.३५	९५.०९	• नुवाकोट तारुकाको गोरु जुधाइ सम्बन्धी वृत्तचित्र तयार, • साँस्कृतिक सम्पदाको ५ वटा विद्याहरुको बारेमा जिंगल तयार भई सगरमाथा एफ. एम.बाट प्रसारण, • अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदाको जर्नल प्रकाशन, • संस्कृति क्षेत्रसंग सम्बन्धित ऐन कानूनहरुको परिमार्जनको लागि कार्यदल गठन।	नभएको ।	
६.	नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठान	९५.९२	९४.०८	• मातृभाषा, लोकवार्ता कोष, व्याकरणसम्बन्धी गोष्ठी सम्पन्न, • राष्ट्रिय कविता महोत्सव एवं अन्तर्राष्ट्रिय मातृभाषा मनाउने कार्यको सुरुवात भएको, • सामाजिक शास्त्रका पाण्डुलिपि सम्बन्धी अनुसन्धान कार्य जारी।	नभएको ।	

कार्यक्रम/आयोजनागत प्रगति स्थिति:

क्र.सं.	कार्यक्रम/ आयोजना	आ.व. २०७४/७५ को प्रगति (%)		सम्पादित मुख्य कार्यहरु	मुख्य समस्याहरु	समाधानका प्रयासहरु
		भौतिक	वित्तिय			
७.	नेपाल ललितकला प्रज्ञा प्रतिष्ठान (३२५११९)	८०	८०	• पोखरामा पर्फर्मेन्स आर्ट तथा काठमाण्डौ,पाटन,भक्तपुर,सिन्धुली,बाँके, ईलाममा कला कार्यशाला सम्पन्न । • सिन्धुपाल्चोकको मेलम्चीमा थान्का कार्यशाला तथा काठमाण्डौमा प्रशिक्षण कार्यक्रम सम्पन्न ।	नभएको ।	
८.	नेपाल संगीत तथा नाट्य प्रज्ञा प्रतिष्ठान (३२५१२०)	९४	९२.७	• सिन्धुपाल्चोकको मेलम्चीमा संगित महोत्सवको आयोजना गरिएको । • धादिङ्गको धादिङ्गवेशीमा आधुनिक गायन कार्यक्रम सम्पन्न । • तराई र पहाडमा नृत्यहरु समेटी नृत्व प्रस्तुति लगायतका विभिन्न कार्यक्रम सम्पन्न । • संगीतकार कर्म योञ्जनको बायोग्राफी निर्माण कार्य भैरहेको ।	नभएको ।	

कार्यक्रम/आयोजनागत प्रगति स्थिति:

क्र.सं.	कार्यक्रम/ आयोजना	आ.व. २०७४/७५ को प्रगति (%)		सम्पादित मुख्य कार्यहरु	मुख्य समस्याहरु	समाधानका प्रयासहरु
		भौतिक	वित्तिय			
९.	ईच्छुक सांस्कृतिक प्रतिष्ठान	९९.८	१००	• प्रतिष्ठानको निर्माणाधिन भवनको अण्डरग्राउण्ड पार्किङद्वारमा ट्रस निर्माण कार्य लगायतको कार्य सम्पन्न, • मिटिङ कक्ष निर्माण सम्पन्न।	नभएको ।	
१०.	सांस्कृतिक संस्थान	१००	१००	• सुगम संगीत कार्यक्रम र लोपान्मुख लोकनृत्य, लोकगीत, लोकनाट्य र लोकवाद्यमा खोज अनुसन्धान सम्पन्न, • सातवटै प्रदेशमा साँस्कृतिक क्षेत्रमा विशेष योगदान पुर्याएका व्यक्तिको वृत्तचित्र निर्माण कार्य सम्पन्न ।	नभएको ।	

कार्यक्रम/आयोजनागत प्रगति स्थितिः

क्र.सं.	कार्यक्रम/ आयोजना	आ.व. २०७४/७५ को प्रगति (%)		सम्पादित मुख्य कार्यहरु	मुख्य समस्याहरु	समाधानका प्रयासहरु
		भौतिक	वित्तिय			
११.	पर्वतीय पर्यटन तथा पर्यटन प्रबर्द्धन आयोजना	१००	७५.३४	• तारा एयर, गोमा Aircraft दुर्घटनाको जाँच कार्य सम्पन्न, US Bangla विमानको दुर्घटना जाँच कार्य सम्पन्न, • दोश्रो अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलको लागि कोरियन कम्पनीले गरेको DFS मन्त्रालयले ग्रहण गरी भूक्तानिका लागि समन्वय भईरहेको, • नागरिक उड्डयन क्षेत्रका २० जना विशेषज्ञ रहने एक नागरिक उड्डयन विज्ञ समूह गठन भएको।	नभएको ।	
१२.	दक्षिण एशिया पर्यटन पूर्वाधार आयोजना (५०११६१)	८०.८८	६६.६३	• 75% ITB Structure , Runway Base course, CFR Apron - CTBC कार्य सम्पन्न ।	आयोजनाको अवधि १५ जुन २०१८ सम्म भएको तर सो अवधिमा कार्य सम्पन्न हुन नसकेको ।	• २८ जुनसम्म दोस्रो पटक म्याद थप भएको, • आवश्यक समन्वयको कार्य भइरहेको ।

कार्यक्रम/आयोजनागत प्रगति स्थिति:

क्र.सं.	कार्यक्रम/ आयोजना	आ.व. २०७४/७५ को प्रगति (%)		सम्पादित मुख्य कार्यहरु	मुख्य समस्याहरु	समाधानका प्रयासहरु
		भौतिक	वित्तिय			
१३.	केन्द्रीय साँस्कृतिक सम्पदा संरक्षण प्रयोगशाला	१००	८४.११	• सुर्खेत संग्रहालयमा पुरातात्विक वस्तुहरुको संरक्षण, ललितपुरको उमा महेश्वर मन्दिरको संरक्षण, • राष्ट्रिय संग्रहालयको पुरातात्विक वस्तुहरुको संरक्षण गरिएको ।	• राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय तालिम नभएको, • New Equipment खरिदको लागि बजेट अभाव ।	• तालिमको व्यवस्थाको लागि अनुरोध गरिएको, • Equipment खरिदका लागि आवश्यक कार्य थालिएको।
१४.	राष्ट्रिय अभिलेखालय	१००	८८	• महत्वपूर्ण अभिलेखहरुलाई जोगाउन लागि दुई थान आधुनिक Archival Fumigation Chamber खरिद, कुमारीचोकबाट प्राप्त कागजातहरु Conservation, Cataloguing तथा Digitization गरी सर्भरमा भण्डारण, • मदन भण्डारी स्मृती प्रतिष्ठानबाट प्राप्त कागजातहरुको विस्तृत सूचीकरण तथा डिजिटाइजेशन, • प्रदेश नं. ४ को राजधानी पोखरामा आर्काइभल फेयर आयोजना गरी अभिलेख तथा अभिलेख संरक्षणको महत्व तथा उपाय सम्बन्धमा चेतना प्रवाह गरिएको ।		

कार्यक्रम/आयोजनागत प्रगति स्थिति:

क्र.सं.	कार्यक्रम/ आयोजना	आ.व. २०७४/७५ को प्रगति (%)		सम्पादित मुख्य कार्यहरु	मुख्य समस्याहरु	समाधानका प्रयासहरु
		भौतिक	वित्तिय			
१५.	स्मारक संरक्षण तथा दरबार हेरचाह कार्यालय	१००	७७.७२	• ढिमाजु चौक भक्तपुरस्थित रुन्चे पोखरी संरक्षण, • तलेजु मन्दिरको तबेला पुन:निर्माण • गोपीनाथ मन्दिर संरक्षण	• परम्परागत निर्माण सामग्रीको उपलब्धतामा कठिनाइ, • परम्परागत सिप भएका कालीगढको नपाउने समस्या, • सम्पदा संरक्षणमा जिम्मेवार निकायहरुवीच समन्वय नभएको ।	• अग्राख काठको उपलब्धता सम्बन्धमा पत्राचार भएको, • सिकर्मी/डकर्मी तालिम दिइएको, सरोकारवाला निकायहरुसंग छलफल गरिएको।
१६.	नेपाल प्रतिलिपि अधिकार रजिष्ट्रारको कार्यालय	१००	९०.२४	• प्रतिलिपि अधिकार ऐन २०५९ मस्यौदा तयार । • रचना दर्ता कार्यविधि स्वीकृत लागि मन्त्रालयमा पेश । • ७ प्रदेशमा प्रतिलिपि अधिकार सम्बन्धी जनचेनतामूलक गोष्ठी सम्पन्न ।	• चालू आ.व. मा बजेट न्यून भएकोले जिल्लामा गएर तालिम तथा गोष्ठी सञ्चालन गर्न कठिनाई। • आफ्नो कार्यालय भवन नभएको र भाडामा बस्नु परेको	• बजेटको लागि मन्त्रालयमा अनुरोध गरिएको।

पुन:निर्माणको प्रगति:

पुरातत्व विभागतर्फ:

- हाल सम्म विभाग लगायत अन्य वैदेशिक तथा सरोकारवाला संघसंस्थाबाट ४९४ वटा सम्पदाहरुको संरक्षण कार्य सञ्चालन भएकोमा १८५ वटा निर्माण कार्य सम्पन्न भएको ।

पर्यटन विभागतर्फ:

- पुन:निर्माणतर्फ जम्मा १२ वटा आयोजनाहरु रहेकोमा ७ वटा आयोजनाहरुको प्रगति ८० प्रतिशतभन्दा बढी रहेको र ५ वटा आयोजनाहरुको प्रगति ५० देखि ७९ प्रतिशतसम्म रहेको ।

बेरुजू फछ्र्यौंटको स्थितिः

क.सं.	कुल बेरुजु	फछ्र्यौंट	फछ्र्यौंट (%)
मन्त्रालय र अन्तर्गतका निकायहरुतर्फः (रु. हजारमा)			
१.	६४७९९७	३३७६६५	५२.११
विकास, समिति, कोष र प्रतिष्ठाननतर्फ :			
२.	३६२६४५	७१९३२	१९.८३

गुनासो फछ्यौंट सम्बन्धी प्रगति स्थितिः

क्र.सं.	गुनासोको संख्या	फछ्यौंट	बाँकी
१.	अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगतर्फ		
	८५	२८	५७
२.	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रीपरिषद्को कार्यालय, हेलो सरकारतर्फः		
	१०	५	५
३.	राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्रतर्फः		
	२६	२१	५
जम्मा	१२१	५४	६७

यस मन्त्रालयसंग सम्बन्धित सामाजिक सञ्चालहरु ट्विटर, फेसबुक मार्फत प्राप्त गुनासाहरुलाई प्राथमिकता दिई फछ्यौंट गरिँदै आएको।

आ.व.२०७४/७५ को नेपाल सरकारको नीति तथा कार्यक्रम र बजेट वक्तव्यको कार्यान्वयन प्रगतिः

सि.नं.,	नीति तथा कार्यक्रम	कार्यान्वयन प्रगति
१.	पर्यटन क्षेत्रलाई राष्ट्रिय अर्थतन्त्रको प्रमुख आधारको रुपमा विकास गर्ने ।	• पर्यटन नीतिको परिमार्जनको लागि सरोकारवालासंग छलफल गरी पर्यटन नीतिको मस्यौदा तयार । • राष्ट्रिय संस्कृति नीतिको मस्यौदा तयार । • हवाई नीति परिमार्जनको लागि कार्यदल गठन । • नेपाल पर्यटन वर्ष २०२० मनाउन मूल आयोजना समिति तथा सचिवालय गठन ।
२.	धार्मिक पर्यटनलाई बढावा दिने ।	• १३७ मध्ये १२३ वटा धार्मिक स्थलहरुको पुनःनिर्माण कार्य सम्पन्न भएको । • ४ वटा ऐतिहासिक दरबारहरुको पुनःनिर्माण कार्य सम्पन्न। • मुक्तिनाथ मन्दिर क्षेत्रको गुरुयोजना सम्पन्न ।
३.	त्रिभुवन विमानस्थलको स्तरोन्नतिको कार्यलाई निरन्तरता दिने ।	• विमानस्थलको धावनमार्ग विस्तार र पार्किङ वे निर्माणको डिजाइन को Review भइरहेको ।
४.	निजगढ विमानस्थलको निर्माण कार्यालाई तिब्रता दिने ।	• विमानस्थलको निर्माण मोडालिटि सम्बन्धमा अर्थ मन्त्रालयबाट राय प्राप्त, • DPR को लागि RFP माग भएको , • EIA प्रतिवेदन स्वीकृत भएको

आ.व.२०७४/७५ को नेपाल सरकारको नीति तथा कार्यक्रम र बजेट वक्तव्यको कार्यान्वयन प्रगतिः

सि.नं.	नीति तथा कार्यक्रम	कार्यान्वयन प्रगति
५.	पोखरा क्षेत्रीय अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलको निर्माण कार्यलाई तिव्रता दिने	• विमानस्थल निर्माणको हालसम्मको भौतिक प्रगति १५% भएको, • निर्माण कार्य निरन्तर भएको ।
६.	हवाई उड्डयन क्षेत्रलाई थप सुरक्षित बनाइने तथा नयाँ हवाइ रुटको पहिचान गरी द्विदेशीय सम्झौताहरु गरिने।	• थप ४ स्थानबाट हवाई प्रवेशमार्ग उपलब्ध भएको।
७.	पशुपति क्षेत्रको गुरुयोजना कार्यान्वयनमा तीब्रता दिइनेछ । तथा पशुपति क्षेत्रको दोस्रो चरणको वृहत् गुरुयोजना तयार गरी कार्यान्वयनको विधि तयार गरिनेछ	• टोपोग्राफीकल सर्भेका लागि नापी विभागसँग संझौता सम्पन्न भइ नापी नक्सा तयार गर्ने कार्य भैरहेको । • विज्ञहरुको नियुक्तिको कार्य भैरहेको
८.	लुम्बिनी क्षेत्रको गुरुयोजना कार्यान्वयनमा तीब्रता दिइनेछ। तथा वृहत् लुम्बिनी क्षेत्र विकास गुरुयोजना तयार गरी कार्यान्वयनको विधि तयार गरिने	• बृहत लुम्विनी गुरुयोजनाको अवधारणा तयार गर्ने कार्य शुरु भैसकेको

आ.व.२०७४/७५ को नेपाल सरकारको नीति तथा कार्यक्रम र बजेट वक्तव्यको कार्यान्वयन प्रगतिः

सि.नं.,	नीति तथा कार्यक्रम	कार्यान्वयन प्रगति
९.	विभिन्न जातजातिहरूको मौलिक संस्कृति र सभ्यताको संरक्षण तथा सम्वर्द्धनका लागि संग्रहालयहरूको विकास र विस्तार गरिनेछ।	• २५ वटा जातीय संग्रहालयहरुको कार्य सम्पन्न भएको,
१०.	वृहत् जनकपुर क्षेत्र विकास सम्बन्धी कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ।	• ३० वटा कार्यक्रमहरु सम्पन्न भएको तथा३ वटा कार्यक्रम संचालन नभएको
	त्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थललाई अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्ड अनुरुप स्तरोन्नति गरिनेछ। यस अन्तर्गत विमानस्थलसँगैको कोटेश्वर-सूर्यविनायक सडकलाई सुरुङ मार्गमा परिणत गरी विमानस्थलको धावनमार्ग विस्तार र पार्किङ बे थप गरी एयर ट्राफिक समस्या न्यून गरिनेछ	• Design Review गर्ने कार्य अन्तिम चरणमा रहेको तथा सोको प्रतिवेदन प्राप्त गर्ने प्रकृयामा रहेको ।

मन्त्रालयस्तर विकास समस्या समाधान समितिको बैठक (२०७५ वैशाख ०४) को निर्णयहरुको प्रगति स्थिति

निर्णय	कार्य प्रगति
१. यस मन्त्रालय अन्तर्गतका राष्ट्रिय गौरवका आयोजनाका साथै अन्य कार्यक्रम/आयोजनाहरुको साप्ताहिक, अर्धमासिक, मासिक, चौमासिक र वार्षिक लक्ष्यहरु स्पष्ट देखिने गरी कार्ययोजना बनाई आयोजनाको भौतिक र वित्तिय प्रगति बीचमा सामञ्जस्यता आउने गरी कार्यक्रम समयमै सम्पन्न गर्ने।	कार्यक्रम तथा आयोजनाहरुले कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयन सुरु गरिएको ।
२.आयोजनामा सम्बद्ध कर्मचारीहरुको क्षमता विकासलाई आयोजना प्रमुख तथा निकायका जिम्मेवार पदाधिकारीले ध्यान दिई कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने । आफ्नो क्षमताले नभ्याउने/नसक्ने कार्यक्रमहरु होल्ड गरी राख्ने कार्यलाई निरुत्साहित गर्ने । यसका लागि विद्यमान कार्य बाँडफाँडमा आवश्यक हेरफेर गर्ने।	आयोजना सम्बद्ध कर्मचारीको क्षमतालाई ध्यान दिई आफ्नो क्षमता अनुसारको जिम्मेवारी वहन गरिँदै आएको । र कार्यक्रम होल्ड गर्ने प्रवृत्तिलाई निरुत्साहित गरिएको ।
३.मन्त्रालय तथा मातहत निकायका पदाधिकारीहरु सूचना प्रविधिमैत्री हुँदै सम्बन्धित क्षेत्रबाट फेसबुक, ट्वीटर वा अन्य सामाजिक संजालमार्फत आएका गुनासा वा चासोहरुलाई तत्कालै संबोधन गर्न सक्ने गरी आवश्यक व्यवस्था मिलाउने	सामाजिक सञ्जाल मार्फत प्राप्त गुनासाहरुलाई मन्त्रालय र अन्तर्गतका निकायामार्फत तत्काल सम्बोधन भइरहेको।

मन्त्रालयस्तर विकास समस्या समाधान समितिको बैठक (२०७५ वैशाख ०४) को निर्णयहरुको प्रगति स्थिति....

निर्णय	कार्य प्रगति
४.त्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल सुधार आयोजना, पोखरा एवं गौतमवुद्ध अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल आयोजनालाई तोकिएको कार्यतालिका (सेडुल) अनुसार नै भौतिक र वित्तिय प्रगति हासिल गर्ने गरी तिब्रता दिने ।	कार्यतालिका अनुसार कार्यसम्पादन गर्न जोड दिइएको ।
५.मन्त्रालयमा चौमासिक प्रगति प्रतिवेदन पेश गर्दा चौमासिक लक्ष्य र उपलब्धिहरु स्पष्ट रुपमा देखिने गरी निर्माण सुधारका झलकहरु देखिने गरी तस्विर सहितको विवरण पेश गर्ने । तोकिएको लक्ष्य हासिल हुन नसकेमा वा आंसिक उपलब्धी हासिल भएमा सम्वन्धित आयोजना प्रमुख /अधिकारी नै जिम्मेवार हुने र चौमासिक समीक्षामा सो को स्पष्टीकरण पेश गर्नु पर्ने ।	प्रगति प्रतिवेदन पेश गर्दा राष्ट्रिय योजना आयोगले तोकेको ढाँचामा सम्पूर्ण विवरणहरु नखुलेकोले थप सुधार हुनुपर्ने।
६.स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रमलाई संशोधन गर्दा कार्यक्रमलाई टुक्रयाएर सो कार्यक्रमको उद्देश्य र भावना विपरित हुने गरी अन्य प्रयोजनमा खर्च गर्न संशोधन प्रस्ताव पेश हुने गरेको देखिएको आइन्दा कार्यक्रम संशोधन पेश गर्दा कार्यक्रमको मूल उद्देश्यमा फरक नपर्ने गरी अति आवश्यक र उपयुक्त कार्यक्रममात्र पेश गर्ने ।	वार्षिक स्वीकृत कार्यक्रमको भावना विपरीत संशोधन प्रस्ताव पेश नगर्न र अत्यावश्यक तथा कार्यक्रमको मूल उद्देश्य अनुकूल संशोधन प्रस्ताव ल्याउने गरी काम भइरहेको ।

मन्त्रालयस्तर विकास समस्या समाधान समितिको बैठक (२०७५ वैशाख ०४) को निर्णयहरुको प्रगति स्थिति....

निर्णय	कार्य प्रगति
७.नेपाल वायूसेवा निगममा चालु अवस्थामा रहेका जहाजहरुको अधिकतम उपयोग गर्दै आन्तरिक एवं अन्तराष्ट्रिय हवाई गन्तव्यहरुमा सेवा संचालन गर्ने गरी सेवा संचालन योजना बनाउने । टिकट लगायतका सेवा सुविधालाई सेवाग्राहीमैत्री बनाउन सूचनाप्रविधिमा आधारित बनाउने ।	२ वटा नयाँ वाइड वोडि विमान व्यावसायिक सञ्चालनमा आएको। आन्तरिक एवं अन्तराष्ट्रिय हवाई गन्तव्यहरुमा सेवालाई सूचनाप्रविधिमैत्री बनाउन इ टिकेटिङको प्रकृया शुरु भएको ।
८.पशुपति क्षेत्र विकास कोष, लुम्विनि विकास कोष, नेपाल पर्यटन तथा होटल व्यवस्थापन प्रशिक्षण प्रतिष्ठान, बृहत्तर जनकपुर क्षेत्र विकास परिषद् जस्ता संस्थाहरुले कर्मचारी खर्च एवं वार्षिक उत्सवहरु मनाउँदा समेत रकम माग गर्ने प्रवृति बढेकोले यस्ता संस्थाले आन्तरिक स्रोत परिचालनलाई थप प्रभावकारी बनाउन र आगामी दिनमा आत्मनिर्भर हुन योजना बनाई कार्यान्वयनमा ल्याउने । चौमासिक प्रगति विवरण पठाउँदा आन्तरिक आम्दानी गर्ने संस्थाहरुले प्राप्त आन्तरिक आय र सो बाट संचालित कार्यक्रमहरुको विवरण समेत पेश गर्ने ।	तत् तत् निकायलाई अनुत्पादक खर्च कटौती गर्न र आन्तरिक आय वृद्धि गर्नेगरी कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयनमा ल्याउन प्रोत्साहन गरिएको ।

मन्त्रालयस्तर विकास समस्या समाधान समितिको बैठक (२०७५ वैशाख ०४) को निर्णयहरुको प्रगति स्थिति....

निर्णय	कार्य प्रगति
९.मन्त्रालय र अन्तर्गतका प्राधिकरण,प्रतिष्ठान,संस्थान तथा समितिहरुको प्रयासले प्रथम चौमासिक समिक्षाको तुलनामा यस द्वितीय चौमासिक अवधिमा बेरुजु फर्छ्यौटमा सुधार देखिएकोमा आगामी दिनमा फर्छ्यौट कार्यलाई थप प्रभावकारी रुपमा गर्ने।	मन्त्रालय, विभाग र अन्तर्गतका आयोजनातर्फ ५२.११ % र विकास समिति, प्रतिष्ठान र कोषतर्फ २० प्रतिशत बेरुजु फछ्यौंट भएको ।
१०.आगामी राष्ट्रिय विकास समस्या समाधान समितिको बैठकमा यस मन्त्रालयबाट देहायका समस्याहरु समाधानको लागि लेखि पठाउने निर्णय गरियोः केही नभएको ।	

मन्त्रालयका हालसम्मका मुख्य उपलब्धीहरु:

पर्यटनसंग सम्बन्धित

- **Visit Nepal 2020** को तयारीका लागि अवधारणापत्र तयार, लोगो स्वीकृत, सचिवालय नेपाल पर्यटन बोर्डमा गठन भएको ।
- पर्वतारोहण नियमावली र ट्राभल ट्रेकिङ्ग नियमावलीलाई समसामयिक बनाउन संशोधन गरिएको।
- सन् १९५१ मा स्थापना भएको र विश्वका ९५ देश एवं पर्यटन बोर्ड सदस्य रहेको प्यासिफिक एशिया ट्राभल एशोसियसन (पाटा) को सदस्यता लिएको तेत्तिस वर्षमा पहिलो पटक नेपाल डेस्टिनेशन/गभर्मेन्ट कमिटिको अध्यक्षमा निर्वाचित भएको।
- २५६२ औं बुद्ध जयन्ती एवं लुम्बिनी दिवसको अवसरमा अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध सम्मेलन सम्पन्न भएको।
- हरेक प्रदेशको १/१ वटा नमूना पर्यटन गन्तव्यस्थलको विकासको लागि (इलामको सन्दकपुर, जनकपुरको धनुषाधाम, मकवानपुरको इन्द्रसरोवर, कास्कीको पन्चासे, कपिलवस्तुको निग्लीहवा, मुगुको रारा र कैलालीको भादागाँउ) विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन (DPR) तयार भएको । साथै, मुक्तिनाथ मन्दिरक्षेत्रको विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन (DPR) तयार भएको ।
- नेपाल पर्यटन बोर्डको वेबसाइटलाई चिनियाँ भाषामा तयार गरी संचालनमा ल्याइएको ।

मन्त्रालयका हालसम्मका मुख्य उपलब्धीहरु.....

नागरिक उड्डयनसंग सम्बन्धित

- त्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलमा हालको **Air Traffic Congestion** को समस्या न्यूनीकरण गर्न मिति २०७५।०२।०७ देखि बिहान ६ बजेदेखि अर्को दिन बिहान ३ बजेसम्म विमानस्थललाई दैनिक २१ घण्टा संचालनमा ल्याइएको ।
- काभ्रेपलान्चोक जिल्लाको नागिडाँडामा आन्तरिक विमानस्थल निर्माण गर्न स्थान छनौट भएको ।
- निजगढ अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलको वातावरणीय प्रभाव मूल्याँकन **(EIA)** प्रतिवेदन स्वीकृत भएको । विमानस्थल निर्माणको सहजीकरणको लागि माननीय संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रीको संयोजकत्वमा उच्चस्तरीय सहजीकरण समिति गठन भएको ।
- गौतमबुद्ध र पोखरा क्षेत्रीय अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलको निर्माण कार्यले गति लिएको ।
- नेपाल-जापान दुईपक्षीय हवाई सेवा सम्झौता पुनरावलोकन भएको । २ उडानमा वृद्धि भै १४ उडान प्रति हप्ताको व्यवस्था भएको ।
- नेपाल वायुसेवा निगमले वाइड बडी (**A**३३०-२००) विमान ल्याई व्यावसायिक सञ्चालनमा ल्याइएको ।
- थप ४ स्थानबाट हवाई प्रवेशमार्ग उपलब्ध भएको।

मन्त्रालयका हालसम्मका मुख्य उपलब्धीहरु.....

- विगतमा नेपाललाई अन्तर्राष्ट्रिय नागरिक उड्डयन संगठन **(ICAO)** ले हवाइ सुरक्षा सूची (**Air Safety List)** मा राखेकोमा सो सूचीबाट नेपाललाई हटाएकोले हवाइ सुरक्षा स्तर वृद्धि भएको ।
- धनगढी विमानस्थलमा (Instrument Flight Rules (IFR) लागु गरी रात्रीकालीन उडान अवतरण र चन्द्रगढी विमानस्थलमा भिजिबिलिटी कम भएको अवस्थामा समेत उडान अवतरण गर्न सक्ने गरी स्तरोन्नति गरिएको। विगत लामो समयदेखि संचालनमा नआएको राजविराज विमानस्थलमा जेट साईजको विमान उडान अवतरण गर्न सक्ने गरी स्तरोन्नती सहित संचालनमा ल्याईएको ।
- नेपाललाई ICAO Council President Certificate प्राप्त भएको ।
- विमानस्थलहरुमा सञ्चालनमा रहेका पसलहरु र होडिङ वोर्डलाई व्यवस्थित गरिएको ।
- क्यासिनो सञ्चालनमा आएका समस्याहरुलाई समाधान गर्न विविध प्रयास भइरहेको ।
- पर्यटक विपद् उद्धारकार्यमा भएका विकृति नियन्त्रण भएको । र व्यवस्थित गर्ने कार्यविधि तर्जुमा भइरहेको।

मन्त्रालयका मुख्य उपलब्धीहरु

संस्कृतिसंग सम्बन्धित

- काठमाण्डौं उपत्यकाका महत्वपूर्ण सम्पदाहरु रानीपोखरी, काष्ठमण्डप र धरहरा पुनःनिर्माण कार्यमा भएका समस्याहरु समाधान गरी कार्य अगाडि बढेको ।
- नेपाल-भारत पर्यटन प्रवर्द्धन सम्वन्धी संयुक्त कार्यसमूहको बैठकमा दुवै देशले संयुक्त रुपमा रामायण सर्किट, बुद्धिष्ट सर्किट र साहसिक पर्यटन प्रर्वद्धन तथा बजारीकरण गर्ने सहमति भएको ।
- भूकम्पबाट क्षतिग्रस्त वसन्तपुर दरबार गद्दी बैठक पुनःनिर्माण भई सर्वसाधारणलाई खुला गरिएको ।
- बौद्धनाथ स्तुपा र स्वयम्भूनाथको पुनःनिर्माण कार्य सम्पन्न भएको ।
- १८५ वटा साँस्कृतिक तथा पुरातात्विक सम्पदाहरुको पुनःनिर्माण कार्य सम्पन्न गरिएको ।
- बहराइनमा आयोजित सम्मेलनमा नेपालका विश्व सम्पदा सूचिमा सुचिकृत साँस्कृतिक तथा पुरातात्विक सम्पदाहरुलाई संभावित खतराको सूचिबाट हटाइएको ।

visit Nepal
2020 Lifetime Experiences

धन्यबाद !